

Stručni rad

Razlozi zbog kojih učenici ne čitaju

Alenka Petrič

OŠ Karla Destovnika - Kajuha, Ljubljana

Sažetak

U ovom ću članku pokazati koji su glavni razlozi zašto učenici ne žele čitati. Čitanje i pisanje jedne su od najvažnijih odrednica obrazovanja koje otvaraju mnoge mogućnosti djetetu. Jedne su od osnovnih vještina koje dijete stječe u mlađoj dobi. Nekada je knjiga bila glavni izvor znanja, kako za odrasle, tako i za djecu. Napretkom tehnologije knjiga je, u odnosu na druge medije, pala u drugi plan. U vremenu u kojem živimo većini djece zabavu predstavljaju igre na računalu, pretraživanje interneta ili gledanje televizije, dok knjige biraju sve manje. Nažalost, rijetko je da djeca u osnovnoj školi danas čitaju knjige u slobodno vrijeme, osim lektire koju su obvezni pročitati.

Ključne riječi: čitanje, motivacija, škola, mediji, knjiga, obitelj, učitelj

1.Uvod

Nekada je knjiga bila glavni izvor znanja, kako za odrasle, tako i za djecu. Napretkom tehnologije knjiga je, u odnosu na ostale medije, postala manje popularna. Osim lektire djeca danas rijetko čitaju knjige u slobodno vrijeme.

Učenici imaju danas sve manje vremena za čitanje. Tako govorimo o problemu čitanja jer je knjiga stavljena u drugi plan. Djeca provode toliko vremena ispred ekrana, učinak medija, posebno elektroničkih medija, sve se više ističe kao glavno pitanje kod mlađih učenika. To je problem koji utječe ne samo na školu već i na cijelu zajednicu. Učitelji često se pitamo zašto knjiga ne dolazi do učenika, zašto se mladi ustručavaju čitati ili uopće ne čitaju i hoće li knjiga u bliskoj budućnosti biti zaboravljena i predstavljati samo "ukras" na polici.

Roditelji koji se upoznaju s naslovima čitanja koje nastavnik nudi na roditeljskom sastanku u predloženom programu također pomažu učenicima da razviju interes za književna postignuća. Roditelji učenika željni su suradnje s učiteljem i voljni su pomoći svojoj djeci u svladavanju školskog programa. Do 30% učenika više uopće ne čita knjige. Zato je presudno djecu upoznati s knjigama u mladoj dobi i potaknuti ih na istraživanje za čitanje.

Vještina čitanja razvija se čitanjem kod kuće i u školi. Učenici moraju svakodnevno vježbati kod kuće i u školi kako bi se veličina vidnog polja proširila. Zadatci trebaju biti primjereni sposobnostima učenika. Pri čitanju, očekuju se roditeljska i učiteljska podrška.

2.Razlozi zašto učenici ne čitaju su:

- Učenici nisu našli pravu knjigu ili vrstu knjige. Ne znaju što tražiti, što ih zanima, koju vrstu knjige u opšte tražiti.
- Učenicima su potrebne općenite strategije čitanja kojima se mogu okrenuti s vremena na vrijeme.
- Učenicima su potrebne specifične strategije čitanja koje mogu odabrati na temelju konteksta.
- Čitanje može biti zastrašujuće. Čitanje je dosadno i nezanimljivo.
- Prostor za čitanje ili "vibra" jednostavno nisu dobri. Previše buke. Previše distrakcija. Pretoplo, prehladno – svi mi volimo čitati u
- Učenicima je potreban razlog za čitanje.
- Učenici imaju previše drugih obaveza. Teško je čitati ako imaju tisuću stvari za napraviti. Tko želi „uživati u dobroj knjizi“ kada ima 10 stranica domaće zadaće?
- Čitanje nije navika. Čitanje je kao mišić. Što više čitaju, više će željeti čitati.
- Oni imaju problema s "fonemskom svjesnošću". Ako učenici imaju problema s fonemskom svjesnošću, čitanje će biti poput uspona na planinu.
- Učenici imaju ograničen vokabular riječi koje mogu pročitati. To znači da čitaju sporije, što smanjuje razumijevanje čitanje nije zabavno.
- Učenici se bore sa svojim vlastitim identitetom kao "čitatelji".

- Učenici vide čitanje kao nešto što se radi u školi, a ne kao priliku da se nađe smisao, da se zabavi, da se bude izložen novim idejama.
- Učenici moraju znati sve živo o čitanju: teme, znanje, žanrove i autore.

Knjige učenicima pružaju opće razumijevanje i proširuju rječnik. Neki čitaju kako bi poboljšali svoje vještine pisanja i čitanja i radi manje pogrešaka dok pišu, dok drugi čitaju kako bi dobili čitateljsku značku ili čitali kod kuće za školu. Bajke, pustolovne knjige, znanstvena fantastika, stripovi, basne, knjige o detektivima i zločincima, knjige o humoru, romantična djela, romani, knjige o prirodi i životinjama su knjige koje učenici najradije čitaju. Presretni su kad uspiju odabrati knjigu koja ih zanima. Učitelj im pomaže jer je presudno imati na umu da je prilagođen tekst za čitateljevu dob, sposobnosti, stajališta i horizont presudan [3]

3.Učenici moraju svakodnevno vježbati čitanje kod kuće jer vještina čitanja razvija se čitanjem

Čitanje ima brojne definicije i za svakoga od nas znači nešto drugo. Nekima učenicima čitanje znači veliku muku. Da bi dijete naučilo čitati mora za svaki glas u riječi naučiti dogovorene znakove, slova i kako se dešifrira svaki glas u riječi pomoću tog znaka. Djetetu treba pomoći razumjeti sadržaj koji čita. To radimo tako da mu pojasnimo riječi koje ne razumije, razgovaramo o likovima i događajima, prepričavamo pročitano.

Razvoj pismenosti sastoji se od puno malih koraka kojima dijete treba postupno ovladati. Ako dijete ima teškoća u čitanju i pisanju tijekom prvog razreda osnovne škole, znači da nije ovladalo nekom od predvještina čitanja i pisanja. Najčešće se to odnosi na slogovnu ili glasovnu analizu i sintezu, koju bi trebalo svladati pa tek onda krenuti na složenije zadatke.

Smatra se da bi do pete godine dijete sve glasove trebalo izgovarati ispravno, a sve češće se u prvi razred upisuju učenici koji nepravilno izgovaraju pojedine glasove. Dijete tečno čita kad ne mora "dekodirati" svaku riječ.

Dobro je poticati učenike na čitanje izvan obveznih školskih tekstova jer na taj način otkrivaju knjige koje ih zanimaju i stvaraju želju za čitanjem te pozitivan stav prema čitanju. U tome nam pomaže učlanjivanje učenika u školske i gradske knjižnice, sudjelovanje u kvizovima i različitim školskim projektima usmjerenim na poticanje čitanja.

4. Zaključak

Koliko obiteljsko okruženje može učiniti da dijete zavoli čitanje, toliko školsko okruženje može učiniti da dijete zamrzi čitanje. Stvaranje čitateljskih interesa i kulture, navika, kao i osposobljavanja za samostalno čitanje uvelike ovisi o učiteljevom pristupu i o postupcima kojima će voditi učenike. Sam čitalački čin učenika, koji je redovito zadatak, a ne osobni izbor, nije dovoljan kako bi se razvila ljubav prema knjizi. Učitelj mora učenike naučiti kako čitati s užitkom, kako se uživjeti u tekst te kako na njega reagirati. Osim potrebe za usmenim izražavanjem o pročitanoj, učenik ima potrebu izraziti se i na druge načine, kao što su dnevnik čitanja, pisanje poezije, izrada plakata, stvaranje banke riječi ili osobne liste riječi i pisanje pisma autoru knjige.

Motivacija za čitanjem u razredu tako ovisi o učiteljevom pristupu čitanju. Ukoliko učitelj čitanje prikaže kao nešto pozitivno i učenici kroz igru i pozitivnu atmosferu čitaju na satu, bit će više motivirani za čitanje u razredu, ali nakon toga i za čitanje izvan razreda i škole. Važno je pohvaliti svaki uspjeh vezan za učenje čitanja te tako poticati učenike da budu marljivi čitatelji i svakodnevno otkrivaju nova znanja.

Čitajući stječemo nova znanja, razvijamo maštu i kritičko razmišljanje te usvajamo jezične vještine. Redovitim čitanjem bogatimo svoj rječnik, učimo nove izraze i bolje razumijemo strukturu jezika, a to nam omogućava uspjeh u daljnjem učenju. Kroz knjige ulazimo u svjetove izvan svoje svakodnevice. Upuštajući se u avanture s glavnim likovima priča razmišljamo izvan okvira, postavljamo pitanja i istražujemo nove ideje.

5. Literatura

- [1.] Heick, T. (2018). 12 čestih razloga zbog kojih učenici ne čitaju. <https://www.skolskiportal.hr/sadržaj/jucer-danas-sutra/12-cestih-razloga-zbog-kojih-ucenici-ne-citaju/>
- [2.] Pandurić, E. (2019). Utjecaj čitalačkih navika na razvoj čitalačke motivacije djece rane školske dobi. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- [3.] Zavec, M. (2020). Čitanje je zakon. Pribavljeno 15.4.2021. sa https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=343702
- [4.] Sve više učenika sve lošije čita. (7. 4. 2024). <https://www.klincek.com/?p=24950>